

سوال

فایده‌ی گفتن **اگر مانعی مرا باز داشت، خارج شدنم از احرام همان جایی است که مرا باز داشته‌ای** برای کسی که قصد احرام حج یا عمره دارد چیست؟

پاسخ مفصل

الحمدلله.

کسی که اراده‌ی احرام برای حج یا عمره دارد برایش مشروع است که هنگام احرام در صورت ترس از وجود مانعی که وی را از کامل کردن حج و عمره باز می‌دارد، شرط کند و بگوید: **إن حبسني حابس فمحلي حيث حبستني** (اگر مانع مرا باز داشت، خارج شدن من از احرام همان جایی است که باز داشته‌ای) زیرا بخاری (۵۰۸۹) و مسلم (۱۲۰۷) روایت کرده‌اند که پیامبر - صلی الله علیه وسلم - خطاب به ضباعة بنت زبیر که بیمار بود و قصد حج داشت فرمود: **حج کن و شرط بگذار و بگو: خداوندا خارج شدن من از احرام همان جایی است که مرا باز داشتی.**

فایده‌ای که شخص از این کار می‌برد این است که اگر مانع یا مشکلی مانند بیماری یا حادثه‌ای او را از ادامه‌ی نسک یا ورود به مکه باز داشت از احرام خارج می‌شود و هیچ چیزی بر عهده‌ی وی نخواهد بود، نه فدیة و نه قربانی و نه تراشیدن سر.

اما اگر این شرط را نکند وی **مُحَصَّر** خواهد بود و محصر کسی است که از کامل کردن مناسک باز داشته شده و باید قربانی کند و سرش را بترشد، همانطور که پیامبر - صلی الله علیه وسلم - در سال حدیبیه هنگامی که مشرکان ایشان را از ورود به مکه باز داشتند، انجام دادند. ایشان در آن واقعه قربانی خود را نحر نمود و سر خویش را تراشید و دستور داد تا صحابه نیز چنین کنند و به آنان فرمود: **برخیزید و قربانی کنید، سپس سر خود را بتراشید** به روایت بخاری (۲۷۳۴).

و الله متعال می‌فرماید:

وَأْتَمُوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ لِلَّهِ فَإِنْ أُحْصِرْتُمْ فَمَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْيِ وَلَا تَحْلِقُوا رُءُوسَكُمْ حَتَّى يَبْلُغَ الْهَدْيُ مَحَلَّهُ [بقره: ۱۹۶]

(و برای الله حج و عمره را به پایان رسانید، و [اگر به علت موانعی] باز داشته شدید آنچه از قربانی میسر است [قربانی کنید] و تا قربانی به قربانگاه نرسیده سر خود را نتراشید).

شیخ بن باز - رحمه الله - می‌گوید:

فایده‌ی این شرط این است که اگر شخص مُحَرَّم مانعی مانند بیماری یا جلوگیری دشمنان برایش پیش آمد که از کامل کردن مناسکش باز ماند، جایز است که از احرام بیرون بیاید و چیزی بر گردن وی نیست مجموع فتاوی ابن باز (۵۰ / ۱۷).

شیخ ابن عثیمین - رحمه الله - می‌گوید:

اما فایده‌ی این شرط کردن این است که اگر برای انسان مانعی پیش آمد که نتوانست مناسک خود را کامل کند، بدون هیچ چیزی از احرام بیرون می‌آید... و فدیة یا قضا بر عهده‌ی وی نیست مجموع فتاوی ابن عثیمین (۲۸ / ۲۲).